

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predaj 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nežanljiva pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 114 • Maribor, četrtek, dne 5. oktobra 1939 • Leto XIV

Svoboda nad vse!

Francoski pesnik La Fontaine (izgovori: Lafontén), ki je živel v letih 1621 do 1695, je menda znan, vsaj iz kake čitanke, marsikateremu našemu bralcu. Napisal je okrog 250 basni, v katerih kaže večinoma na živalskih primerih slabe lastnosti in napake ljudi in iz tega daje opomine in nasvete.

Tako pripoveduje ena njegovih basni o lačnem volku in sitem psu. Volka je bila že sama kost in koža in žalostno je ogledoval debelo, priklenjeno dogo, ki je čuvala stajo. Nagovoril je psa, kako da je tako lepo rejen. Doga mu svetuje, naj zapusti gozdove in svobodo in se vdinja ljudem.

»Delati ne bo treba skoro prav nič«, pravi mu pes, gonili samó boste berače in postopače, prilizovali domačim se, gospodarju služili, plače zato pa boste dobili dobre različnih vrst, kurjih, golobjih kosti: da bodo božali vas, treba še praviti ni.«

Volku se črni oko ob misli na take dobrote, pa še vpraša psa, kako drugače živi, če se prosto giblje. Pes mu pove, da je priklenjen, »a kaj je na tem?« Volk mu pa odvrne:

»Toliko, da čem ostati, kjer sem. Hrane vaše najboljši imel ne bi rad, mikal celó za ceno me tako ne bi zaklad.« in odhiti spet v svobodo.

Kakor potrebuje vsako živo bitje zraka, tako značajan človek ne more živeti brez svobode. V povojnem času je pa demoralizacija ljudi strahotno napredovala in mnogo se jih najde med njimi, ki pravijo, da je svoboda prazna fraza in so zelo navdušeni za vlogo priklenjenih čuvajev nad ljudmi in prilizovalcev napram gospodarjem. Taki ljudje so seveda živeli v vseh časih, sicer ne bi La Fontainu pred tristo leti prišla na misel basen o žabah, ki zahtevajo od Boga »mogočnega« kralja:

»Žabam je dosti bilo, demokratične vlade, pa so regljale takó, da samoderstvo naj Bog jim prizna.«

Vendar se človek sprašuje, da v današnjem stoletju, po vseh izkušnjah prejšnjih rodov srečava toliko ljudi, ki obožavajo nasilje tem bolj, čim bolj je nasilno. In totalno nasilstvo nad sočlovekom naj postane še vzor in red bodočnosti?!

Še bolj se čudi človek, ko vidi, da danes kruh ni zvezan s sužnostjo, da danes svobodni državljani svobodoljubnih držav ne strdajo kruha kakor tisti La Fontainov volk. Kje je največje blagostanje? Na Danskem, na Švedskem, na Norveškem, v Avstraliji, v Kanadi, v Franciji in Belgiji, v deželah, kjer vlada tudi največja mera svobode. Skandinavske države so tudi v splošni kulturi za stoletja pred drugimi državami. In mislimo, da svet mora iti za tistimi, ki se vračajo v barbarstvo. V tem si je treba biti na jasnem. In moramo imeti pogum, da nevedne poučimo, kibice pa odločno zavrremo; ker sicer se nam zna vsem skupaj tako zgoditi, kakor tisti La Fontainov žaba, ki jim je Bog ustregel in jim poslal res energičnega poglavarja »v osebi« ptiča žerjava!

»Nebes vladar jim zdaj pošlje žrjava, ki jih po vrsti pobira ter jih mori in požira žabam, se ve, to spet vlada ni prava. Bog pa jim pravi: »Kaj vendar želite? Mislite-li, da, kar se zazdi vam, dobite?«

Ker niste bile zadovoljne s samovlado, s samoupravo, pa prenašajte zdaj vladavino žerjava!

Če je kaj potrebno človeku, mu je potrebna večja svoboda in blaginja, ne pa, da se mu jemlje še tista betvica svobode, ki ostane od vsega zamotanega aparata, ki večkrat bolj utesnjuje kakor

Boj za vpliv v vzhodni Evropi

Vse velesile hočejo ščititi te države

Vzhodna Evropa je dolg pas ozemlja, ki meji na azijsko Rusijo. Ta pas obsega dežele, ki se nahajajo ob črti od Finske do Grčije. Te so Finska, Letška, Litavska, bivša Poljska, Madžarska, Romunija, Bolgarija, Jugoslavija, Grčija in bivša Albanija. Te dežele imajo 70 do 80 milijonov prebivalcev.

Zanimivo je, da se sedaj jako mnogo govori o teh deželah v mednarodni politiki, in sicer gre za to, kako si naj velesile, predvsem Nemčija, Rusija in Italija razdele v teh deželah svojo interesno sfero.

Listi poročajo, da se o tem posvetujejo v Moskvi Rusi in Nemci. Pred nekaj dnevi so pisali italijanski listi, da spada Balkan in eventualno Madžarska v interesno sfero Italije. — Nedvomno pa imata zlasti v Sredozemskem morju

velik interes, kako se te interesne sfere porazdele, Anglija in Francija, predvsem Anglija zaradi poti v azijsko Indijo in Egipta. Ta položaj in vesti v mednarodnem tisku kažejo, da so vsa ta vprašanja še sporna. Vesti, ki se širijo po tisku o teh vprašanjih, naznačujejo le smer raznih tendenc.

Skoraj gotovo je, da si bo vpliv v baltičkih državah prilastila Rusija, ki želi tam več morja, Nemčija si pa želi tam več posesti, vendar izgleda, da jo je Rusija prehitela.

V južnem delu vzhodne Evrope pa želi imeti Rusija oblast nad Črnim morjem in zaporo in utrditev Dardanel, da se tujim ladjam zabrani vhod v Črno morje.

Te zahteve so doslej pozitivne. Glede vpliva na Balkanu pa prihaja več inte-

resentov v poštev in se bo to vprašanje šele reševalo kakorkoli. Predvsem ima na Balkanu Italija svoje gospodarske interese, ker je soseda Balkanu in ker tu lahko kupuje mnogo blaga, ki bi ga sicer morala uvažati od daleč.

V mednarodnih razpravah se povsod govori o teh raznih interesnih sferah in potrebnem vplivu. Vse velesile pa obenem poudarjajo, da bodo te države ščitile neodvisnost vzhodnoevropskih dežel, če se jim po teh teritorijih prizna vpliv. Le nekatere dežele dobe tudi svoje protektorice.

Tak vtis dobimo, če listamo po listih, ki prinašajo informacije iz mednarodne politike. Vendar so pa te informacije problematičnega pomena, ker nam ni znano, kakšne sile se pojavijo v mednarodni politiki, ki razvoj lahko potisnejo prav v drugo smer.

Rusija uveljavlja svoj vpliv v Baltiku

Pogajanja v Moskvi.

Sovjetska Rusija razvija zadnje dni zelo živahno delavnost in skuša čimbolj uveljaviti in utrditi svoj vpliv v vseh baltičkih državah in hoče, kakor izgleda, dobro izrabiti napet mednarodni položaj, da pride ves Baltik skoro pod njeno kontrolo. Po sklenitvi pogodbe o nenapadanju z Estonsko, so že v teku pogajanja z Letonsko, pravtako pa tudi z Litvo. Letonski zunanji minister je v Moskvi. Litavski poslanik v Moskvi pa je že pred dnevi prinesel svoji vladi v Kovno vabilo sovjetske vlade, da naj tudi litavski zunanji minister takoj prispe v Moskvo. Na to bo prišla baje na vrsto še Finska. Sovjetska vlada si hoče v vseh teh pomorskih državah zagotoviti morská oporišča, da bo na ta način

Rusija postala popoln gospodar Vzhodnega morja.

Tudi v nemških političnih krogih je vzbudila ta akcija Rusije veliko začudenje. — Nemci zlasti ne morejo domneti, zakaj Rusija tako hiti sklepati pogodbe z baltičskimi državami. Nemčija želi, da bi Rusija usmerila svojo pot proti Indiji, kjer bi se ne mogli križati nemško-ruski interesi.

Baltičske države so prisiljene danes vpoštevati napet mednarodni položaj in čeprav so še pred kratkim odločno odklanjale vsako vmešavanje, so sedaj, kakor pravijo italijanska poročila, postale po zaslugi Nemčije plen Sovjetske Rusije.

Stališče Italije ostane nespremenjeno

Posredovanje v Angliji in Franciji.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je bil povabljen v Berlin. O razgovorih med njim in Hitlerjem ni bilo izdano nobeno poročilo. Utemeljeno pa je mnenje, da želi Italija ostati nevtralna in preprečiti, da bi se prenesla vojna v Sredozemsko morje. Tako pravi »Giornale d'Italia«, da se Italija ne more vezati ne na eno ne na drugo stran. — Berlinski razgovori so bili samo informativni in bo Italija verjetno tudi odklonila posredovanje za mir med Nemčijo ter Anglijo in Francijo, če bodo Hitlerjevi mirovni predlogi taki, da bi jih Anglija in Francija ne mogli sprejeti.

Italija sicer podpira nemški predlog, da se prizna sedanje stanje in da se skliče konferenca velesil, toda ne veže s temi predlogi svoje odgovornosti ali eventualno izvajanje konsekvenc, če predlogi ne bi uspeli.

Veliko pozornost je vzbudil predčasni odhod grofa Ciana iz Berlina. Takoj po povratku v Rim se je vršila seja italijanske vlade, na kateri je grof Ciano obširno poročal o svojih razgovorih v Berlinu. Po seji je bilo izdano uradno poro-

urejuje človeško življenje v moderni družbi. Zato ne more veljati geslo: enega je treba postaviti nad vse ljudstvo, temveč ljudstvo je treba dvigniti. To pa je spet mogoče samo v resnični demokraciji, ki je sicer še nismo doživeli, pa ostane naš ideal.

Razprava v ameriškem senatu

Rooseveltovo stališče bo zmagalo.

Dne 2. t. m. se je pričela v ameriškem senatu razprava o spremembi nevtralnostnega zakona. Senator Pittmann je dejal, da je ta zakonski predlog ogromne važnosti za Zedinjene države, ker je namen zakona preprečiti, da bi se zapletle v vojno. Po sedanjem nevtralnostnem zakonu bi bilo mogoče, da bi Nemčija preko nevtralnih držav dobivala vojne potrebščine iz USA, kar bi seveda lahko škodovalo zlasti Angliji. Debata bo trajala še več tednov, vendar je okolica Roosevelta trdno prepričana, da bo prodrlo stališče Roosevelta.

Zastoj v rusko-turških razgovorih

Saradžoglu čaka navodil svoje vlade.

V turško-ruskih pogajanjih, ki se vrše že več dni v Moskvi, je nastal zastoj, ker je turški zunanji minister Saradžoglu zahteval od svoje vlade novih navodil. Pogajanja med Molotovom in Saradžoglu, katerim je prisostvoval tudi Stalin, so se vršila po več ur na dan. Domneva se, da bo nov rusko-turški pakt nadvse skrbno sestavljen in v najkrajšem času podpisan. Rusko-turški dogovor se bo predvsem nanašal na vprašanje Črnega morja. Saradžoglu bo ostal še nekaj dni v Moskvi.

Turška vojaška delegacija v Londonu

Še predno se je vrnil turški zunanji minister Saradžoglu iz Moskve, je že odpotovala posebna turška vojaška komisija v London, kjer so delegacijo na svečan način sprejeli. V političnih krogih se pričakuje, da bodo tudi pogajanja v Londonu naglo napredovala in bo v kratkem podpisana angleško-turška pogodba, ki bo uredila odnose med obema državama v Sredozemskem morju.

Pogajanja med Anglijo in Rusijo

Razgovori o zboljšanju medsebojne trgovine.

Med Anglijo in Rusijo so se pričeli te dni v Londonu razgovori o olajšanju medsebojne trgovine v času vojne in za poglobitev ter pospeševanje trgovine med obema državama.

Na Balkanu ostane vse kakor doslej

Nemška zagotovila Italiji.

Po nemških vesteh je bilo med Nemčijo in Rusijo točno določeno stališče za jugovzhodno Evropo. Italiji se ni treba bati za svoje interese na Balkanu, ker ni v nemško-ruskem sporazumu določil, ki bi ogrožale italijanske interese na Balkanu in Sredozemskem morju.

Anglija ne pristane na nemške mirovne ponudbe

V angleškem parlamentu je govoril ministrski predsednik Chamberlain in je v svojem poročilu označil stališče angleške vlade do nemško-ruskega pakta in je med drugim dejal:

Neposredni vzrok vojne je bil premišljen napad Nemčije na Poljsko, to je tudi sicer neposredni, vendar pa ne osnovni povod, da sta Anglija in Francija napovedali vojno Nemčiji. Glavni vzrok, da smo šli v vojno, so bile nevzdržne razmere v Evropi, ko so morale mnoge države žrtvovati svojo svobodo itd. Nihče ne želi, da bi se vojna nadaljevala, toda javno mnenje Francije in Anglije je, da se mora vladavina nasilja nehati.

V zadnjih dogodkih ni ničesar, kar bi moglo pripeljati Veliko Britanijo do tega, da spremeni svoje stališče. Rusko-nemški sporazum je izpremenil položaj na Poljskem, toda iz tega nikakor ne sledi, da bo s tem pomagano h končni premoči Nemčije, še manj pa bo to vplivalo na cilje angleške vlade. Ničesar ni v rusko-nemškem sporazumu, kar bi zahtevalo od nas, da bi spremenili naše sedanje zadržanje, in da ne mobiliziramo vsa sredstva in vso moč Velike Britanije za učinkovito nadaljevanje vojne.

Stališče nemško-ruskega sporazuma o likvidaciji vojne je nejasno in predstavlja neke vrste predlogov s prikrito

grožnjo, če bi bil ta predlog odklonjen. Anglijo in Francijo ne bo nobena grožnja odvrgla od tega, da bi opustili cilj, za radi katerega sta stopili v vojno. — Odgovornost za vojno nosijo tisti, ki so izvajali politiko zaporednega napada. — Nemška vlada je v preteklosti preveč jasno dokazala, da so njene obveznosti brez vrednosti.

Angleška vlada bo eventualne mirovne predloge tudi iz tega vidika proučila in se ne bo prenačljala.

V debati je vodja laburistov Attlee dejal, da naj vlada skrbno prouči mirovne predloge, vendar pa vrnitev na stanje, kakršno je vladalo zadnja leta v Evropi, ne bi prineslo zaželenega miru. Vodja liberalcev Sinclair je dejal, da Anglija ne sme kupiti miru z žrtvovanjem svoje svobode in varnosti. Tudi Lloyd George se je sicer izrekel za skrbno proučitev eventualno stavljenih mirovni predlogov, vendar pa proti vsaki kapitulaciji.

Stališče Francije do mirovni ponudb

Po pariških vesteh se stališče francoske vlade popolnoma krije s stališčem Anglije do predlogov, ki jih namerava Nemčija poslati po Italiji za sklenitev miru. Francija ne veruje v iskrenost ponudnika, ki je že nešteto pogazil dano obljubo.

Nemški napadi na zapadni fronti odbiti

Po francoskih poročilih so vzhodno in zapadno od Saarbrückena nemški oddelki večkrat napadli francoske postojanke, ki se nahajajo globoko v nemškem zaledju. Vsi nemški napadi pa so bili odbiti. Francoski motorizirani oddelki so dosegli pomembne uspehe ob reki Blies, o čemer pa vrhovno poveljstvo francoskih čet doslej iz strateških ozirov ni poročalo. V dosedanjih bojih so Nemci izgubili trikrat več letal kakor pa Francozi.

Nemci zbirajo svojo armado vzdolž

Siegfriedove linije in imajo po francoski cenitvi zbranih na zapadni fronti okrog 50 divizij. Francoske čete so doslej zasedle baje okrog 390 km² nemškega ozemlja in s tem dosegle, da nemško topništvo ne more več tako učinkovito obstreljevati Maginotovo obrambno črto.

Nemško vojno poročilo se omejuje na ugotovitve, da je bilo na zapadu nekaj topniškega obstreljevanja in letalskih akcij.

Važne zahteve rudarjev

Konferenca svobodnih rudarskih organizacij v Trbovljah.

V nedeljo, dne 1. oktobra t. l. se je vršila v dvorani »Delavskega doma« v Trbovljah važna konferenca vseh treh svobodnih strokovnih zvez in II. skupine rudarske zadruga. Konferenca je razpravljala:

1. o potrebi uvedbe plačanih dopustov za vso rudarsko in plavžarsko delavstvo v državi;
2. o potrebi spremembe nekaterih določb pravil Bratovske skladnice in
3. o 10 dinarskem odtegljaju od mezde po čl. 221 za časa orožnih vaj s strani delodajalcev.

K vsem trem točkam dnevnega reda

so bile po vsestranskem razmotrivanjem sprejete primerne resolucije in takoj odposlane na merodajna mesta. — Konferenca je dalje sklenila, da naj posebna delegacija obišča pristojnega ministra in osebno utemelji sprejete zaključke konference, ki so izraženi v resolucijah.

Konferenca je pokazala, da so se vsi delegati zavedali svoje naloge, zato so bile razprave ves čas na višku.

Angleški parobrod »Grodnov« je kljub nemški pomorski zasedbi priplul te dni v Dubrovnik, kjer je izkrcal 100 ton raznega blaga.

Doma in po svetu

Demokratska stranka je sklenila, da se volitev v senat ne bo udeležila. Verjetno je, da bodo enako stališče zavzele vse stranke Združene opozicije, kakor tudi JNS.

V zvezi z organizacijo banovine Hrvatske in prenosom državnih poslov iz Beograda v Zagreb, se je te dni mudil v Zagrebu tudi notranji minister Stanoje Mihaldžić in o teh zadevah razgovarjal z banom dr. Šubišićem.

Gospodarski svet bodo organizirali v okvirju banovine Hrvatske. Ta gospodarski svet naj bi se bavil z vsemi aktualnimi gospodarskimi vprašanji. Ustanovitev gospodarskega sveta zlasti želijo pridobiti krogi.

800 oseb je bilo deležno zadnje amnestije v Šibeniku in okolici.

Pogajanja med Nemčijo in Jugoslavijo za povečanje izvoza v Nemčijo in novo trgovinsko pogodbo, ki se te dni vršijo v Beogradu, ugodno potekajo.

Trgovinski dogovor z našo državo in Holandijo je bil za eno leto podaljšan.

Deputacija industrijcev je prejšnji teden intervenirala pri ministru trgovine in zahtevala odpravo težkoč radi dobavljanja surovin in kreditov. Prizadete so zlasti tekstilna, kovinska in kemijska industrija.

Vojni invalidi imajo znižano vozino. Izšel je pravilnik o naredbi glede vojnih invalidov. Po tem pravilniku imajo invalidi brezplačno vožnjo, če jih kliče oblast, ali če potuje invalid zaradi posredovanja pri uradu za svoje pravice. Brezplačno vozino imajo tudi spremljevalci invalidov, če ti spremstvo potrebujejo. Polovično vozino imajo vsi vojni invalidi za vse vožnje (razen ekspresnih vlakov). Vojne vdove, sirote invalidov itd. imajo na leto 12 polovičnih voženj in vsi se morajo izkazati z legitimacijo. Legitimacije izda direkcija državnih železnic z veljavnostjo za pet let. Stare legitimacije še veljajo do 31. marca prihodnjega leta.

Revija »Književnik« štev. 9, ki izhaja v Zagrebu, je bila po nalogu državnega pravdnštva v Zagrebu zaplenjena.

Uredba o odlaganju plačevanja najemnine, ki jo dolgujejo pozvani vojni obvezniki, ki so pozvani v vojaško službo najmanj za 15 dni, predvideva, da se ne more zahtevati plačilo dolžnih najemnin, dokler se pozvani najemnik nahaja v tej službi in še tri mesece po odpuštu iz te službe.

V Novem Sadu bodo gradili zaklonišča. Občinski svet v Novem Sadu je odobril 2 milijona din za gradnjo zaklonišč.

Amnestija v Bolgariji. Bolgarski kralj Boris je ob priliki 25 letnice zasedbe prestola izdal ukaz o amnestiji obsojencev. Amnestije je bilo udeleženih 176 političnih in 113 kriminalnih obsojencev.

Pred spremembo v slovaški vladi. Po časopisnih vesteh se bo v kratkem izvršila sprememba sedanje slovaške vlade. Predsednik vlade naj bi postal po želji Nemčije sedanji notranji minister dr. Tuka.

Napetost med Nemčijo in Nizozemsko. Po poročilih iz Amsterdamu je nemška vlada nenadoma odredila, da se meja napram Nizozemski popolnoma zapre in je prehod mogoč samo na nekaterih krajih z rednimi potnimi listi. — Na Nizozemskem je ta zapora meje povzročila mnogo razburjenja.

Kanceler Hitler bo v četrtek obiskal Varšavo in bo ob tej priliki izdal poseben proglas na poljski narod.

Italija nadaljuje s prekooceanskimi plovbami. Italijanski listi zanikajo vesti, da italijanski parniki ne bodo več pluli v Ameriko, kakor so to poročali nekateri tuji listi. Parnik »Rex« odpluje 6. »Conte di Savoia« pa 12. oktobra v Newyork.

Francoske čete so izbrile zatišje na zapadni fronti za čiščenje zavzetega terena in so razstrelili okrog 6000 min, ki so jih Nemci položili.

V letalski bitki nad Siegfriedovo linijo so Francozi zgubili tri letala, Nemci pa 5. V bitki je sodelovalo 11 francoskih in 15 nemških letal.

Predsednik in zunanji francoski minister Daladier bo v četrtek podal daljše poročilo na seji parlamentarnega zunanega političnega odbora, v petek pa bo poročal v senatu.

Novi predsednik poljske vlade v Parizu je te dni posetil predsednika francoske vlade Daladiera, s katerim je imel daljši razgovor.

Kontrola izvoza na švedskem. Švedski trgovinski minister je izjavil, da bo vlada prisiljena takoj izdati posebne ukrepe za kontrolo švedskega izvoza. Med izvoznimi produkti, za katere se bo zahtevalo posebno izvozno dovoljenje, so najvažnejše železne rude. Nemčija je na primer letno kupovala na Švedskem 9 milijonov ton železne rude.

Kardinal Mundelein, znan oster nasprotnik fašizma, je v 77. letu starosti umrl v Chicagu.

Angleška izvidniška letala nad Berlinom. Po poročilu angleškega letalskega ministrstva so te dni angleška izvidniška letala prvič letala nad Berlinom in Potsdamom.

Vpoklici v Angliji. Angleška vlada je vpoklicala zopet 250.000 vojakov pod orožje. — Vpoklicani so bili mladeniči med 20. in 22. letom.

V Kanadi so pričeli rekrutirati poljske državljane za službo v poljski armadi v Franciji. — V Kanadi živi okrog 150.000 Poljakov.

Dva ameriška rušilca sta te dni prispela na Portugalsko in se usidrala poleg treh ameriških rušilcev, ki so se že doslej nahajali v lizabonskem taborišču.

Zedinjene države priznavajo poljsko vlado v Parizu

Bivši poslanik Zedinjenih držav v Varšavi je dobil nalog, da ostane v Parizu, kjer se nahaja sedež nove poljske vlade. S tem je Amerika na najbolj viden način povedala, da ne priznava razdelitve Poljske.

Zbiranje ruske armade ob Turkestanu

Po poročilih iz USA se zbirajo ruske čete v zapadni kitajski provinci Hsingkiang. Domneva se, da sta se Sovjetska Rusija in Japonska sporazumele in razdelile na tem delu Kitajske svoj vpliv. Pričakujejo, da bodo sovjetske čete zasedle Kitajski Turkestan.

Letošnje knjige »Cankarjeve družbe« bodo še lepše od lanskih.

Zane Grey:

16

Mož iz gozda

»Poglej tja!«, je vzkliknila Bo z vreščecim glasom. »Cowboy! O, Nel, glej!«

Smejoč se, je opazovala Helen najprvo svojo sestro, ki je izgledala tako ljubka: Bo je bila majhna, polna prekipevajočega življenja, imela je kostanjevo rjave lase in temno modre oči; te oči so imele poseben blesk, iz njih je gledala hudomušnost in bile so privlačne kot magnet.

Zunaj, na peronu, postavljenem iz surovo obtesanih brun, so stali železničarji, Mehikanci in neka skupina pretegujočih se cowbojev. Dolgi, suhi dečki, osločenih nog, mladih, odkritih obrazov in oprezojočih oči. Eden izmed njih, ki je imel krasno telo, rdečebrownast obraz in svetlordečo ruto povezano okrog vratu, z opletajočim revolverjem za pasom ter ogromnimi, dolgimi, zakrivljenimi ostrogami, je izgledal posebno privlačen. Očividno je opazil, kako ga Bo začudeno opazuje, kajti rekel je nekaj svojim pajdašem in se nato približal oknu, pri katerem sta sedeli sestrji. Njegova hoja je bila čudna, skoro neokretna, kot da bi ne bil vajen hoditi peš. Dolge ostroge so zvenele kot muzika. Potegnil je svoj sômbbrero z glave in namerno ter prostodušno obstal pred njima, hladno se smeškajoč. Helen se je dopadel na prvi pogled, ko pa se je ozrla, da bi videla, kakšen vtis je napravil na Bo, je opazila, da je ta mlada gospodična smrtno prestrašena zrla nekam v prazno.

»Dobro jutro«, je rekel cowboy, zategnjeno, z nekim prevdarnim dobrodušnim nasmeškom. »No, kam pa ste namenjeni?«

Zvok njegovega glasu, njegova fina in zabavna vedrina sta se zdeli Helen nekaj novega in prisrčnega.

»Potujeva v Magdaleno —«, potem pa s poštnim vozom v White Mountains«, je odvrnila Helen.

V tistih, ostrih očeh cowboya se je odražalo presenečenje.

»To je pokrajina apašev, gospodična«, je rekel. »Od srca mi je žal. Toda to ni kraj, kjer bi se mogla zadrževati Vi in tako naprej... Oprostite — Vi niste mormonka?«

»Ne. Midve sva nečakinji Al Auchinclossa«, je odvrnila Helen.

»Ho, kaj slišim! Bil sem v Magdaleni in sem čul pripovedovati o Alu... Torej greste na obisk?«

»Nameravava ostati.«

»To je pa dobro. Na zapadu so potrebna dekleta... Da, čul sem o Alu. Star goveji pastir iz Arizone, sedaj v deželi, kjer uspeva ovčereja! Huda stvar... Rad bi vedel — ako pogledam nekoč tja k vam in povprašam za službo, recimo kot jezdec, — ali smem upati, da jo bom dobil?« Njegov nemaren smeh je bil nalezljiv in zmisel njegovih besed prozoren kot kristalno čista voda. Pogled, ki ga je uprl v Helen, je spravi Helen v dobro voljo. Zadnje eno ali dve leti, odkar je postajala Bo vsak dan lepša, je bila prava privlačna sila za občudojoče moške poglede. Ta pogled cowboya je vlival ne samo dobro voljo, ampak tudi respekt in dopajenje. Vsekakor je napravil vtis

na Bo.

»Moj stric mi je bil v enem izmed svojih pisem nekoč omenil, da nima nikdar dovolj ljudi, da bi držal svojo farmo v redu«, je odvrnila Helen smejoč se.

»Prišel bom, to je gotovo. Pustil bom, da me bodo nože kar tako slučajno zanesle v to pokrajino, — kaj?«

Izgledal je tako malobeseden, tako brez zadrege, tako brhek, da bi ga ne bilo mogoče jemati resno; toda Helen, ki je imela dar, da je naglo spoznala človeka, je opazila v njem neko trdo odločnost, nekaj, kar je dalo slutiti, da je nagel in neizprosni. Njegova zadnja beseda je bila istotako jasna, kot nežni pogled, katerega je uprl v Bo.

Heleni je bila prirojena majhna zloba, ki jo je zaman skušala prikrivati, ampak je ob vsaki priliki udarila na dan; in Bo, ki ji je prvič v njenem svojem življenju vzelo besedo, je nudila preveč zapeljivo priliko, da bi se je Helen ne bila poslužila.

»Mogoče bo moja mala sestra založila dobro besedo za Vas pri stricu Alu«, je rekla Helen. V tem trenutku je potegnil vlak in pričel počasi voziti. — Cowboy je koračil s svojimi dolgimi nogami poleg vagona; z razgretim obrazom, ki je bolj naličil obrazu dečka, svoje boječe, zamišljene in nekoliko sanjave, vendar istočasno tudi pogumne poglede uprte v Bo.

»Zdravstvuj, — srček!«, je vzkliknil.

Zaostal je — in jima izginil izpred oči.

»Hola!«, je vzkliknila Helen skrušena, pol žalostno, pol veselo, »kakšen vihravast mlad mož!«

Bo je prelepo zardela.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

CELJE

Kako postopajo z delavci. Pri nas v Celju je še par delodajalcev, ki mislijo, da zanje ni zakonskih predpisov. V teh dneh smo imeli priliko čuti več pritožb s strani vojnih obveznikov. Delodajalci enostavno odklanjajo planilo štirideske meze vpoklicanim. Tako se je zgodil slučaj v terek, da je nek industrialec nahrulil delavca, ki se je vrnil z vojaških vežb, da si naj gre tja iskat plačilo, kjer je delal in da ga sploh ne rabi več, ker ni dela. Čudimo se, da merodajne oblasti ne posežejo energično vmes in kaznujejo take tipe ne samo z denarno kaznijo, ampak tudi z zaporom. — Drug delodajalec, velik nacionalist, pa noče sprejeti vpoklicane nazaj z izgovorom, da so samo na dopustu. Vprašamo, ali naj za časa dopusta uslužbenec strada? — Svobodne strokovne organizacije so tiste, ki hočejo, da je tudi delavec polnopraven član te države in da ima tudi on svoje pravice.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Prosvetni večer »Vzajemnosti«. V soboto, dne 7. oktobra priredi »Vzajemnost« prosvetni večer v dvorani gostilne Kratky ob 20. uri. Spored prireditve: 1. Delavski pozdrav, poje pevski zbor. 2. Mi gremo naprej, recitira kolektivni zbor. 3. O delavski kulturi predava dr. Kreft Bratko. 4. Hej trobači, Ob večerni uri, poje pevski zbor. 5. Dete noče spati, dialog. 6. Koroške narodne, igra tamburaški zbor. 7. Pesem o železni cesti, dialog. 8. Na trgu, Pogled v nedolžno oko, poje pevski zbor. 9. Toller: Hopla živimo, predvaja dramski odsek. 10. Triglavsko koračnica, igra tamburaški zbor. 11. Pesem, recitacija. Vabljeni vsi! — Družnost!

KRANJ

Iz občinske seje. V petek, dne 29. m. m. se je končalo še vršila, od občanov toliko požrešna ter od manjšine zahtevana seja občinskega odbora. Poročilo g. župana je bilo temu primerno bolj obširno. Med drugim je poročal, da je v teku regulacija ceste za Božičevo tovarno, ki je potrebna vsled nove nastale stanovanjske kolonije. Vršili so se že tozadevni razgovori za odkup zemljišča, s čemur se odbor strinja in pristaja, da župan te razgovore nadaljuje. Pritožbo manjšine radi nameravane prodaje Prevole župni nadarbinji je sresko načelstvo zavrnilo z motivacijo, da je bila prenehanja. Izjavlja, da se o zadevi ne bo več obravnavalo, ker se je g. dekan premislil ter omaknil ponudbo. Nadalje župan poroča o pritožbi nekaterih odbornikov in meščanstva, ki so zahtevali, da se radi še neizdelanih načrtov in neizdanega gradbenega dovoljenja ustavi gradnja kopalnice. Osem občinskih odbornikov se je pisмено pritožilo, ker že od 19. maja dalje ni bilo nobene seje, čeprav zakon o občinah pravi, da se morajo seje vršiti najkasneje vsake tri mesece. Župan je skušal tolmačiti vsake tri mesece. Župan je skušal tolmačiti zakon o občinah po svoje in bil mnenja, da je zakon že zadostno s tem, da se štiri seje v letu vršijo, ne upoštevajoč pri tem trimesečno razdobje. Odobrila se je ostavka podžupana ravnatelja g. Košnika, ki je odstopil vsled bolezni. Župan je izjavil, da obžaluje njegov odstop in se mu bo z dovoljenjem odbora zahvalil za njegovo vestno in nepristransko delo. Po vrstnem redu bi vsled tega moral priti v upravo ravnatelj g. Kočvar, ker je pa on državni uradnik, pride v upravo s. Kerč. V odbor pa g. Rogelj, kovač s Primskovega. Ko je župan omenil, da pride v upravo s. Kerč, je g. dr. Mežnar — ne da bi prosil za besedo — razjarjen vzkliknil: »O tem bo pa še odločalo sresko načelstvo!« — Društvo hišnih posestnikov je zaprosilo, da naj se davčni okoliš Kranja poveča na vse k-občini priključene vasi, ker bi s tem vse nove zidane hiše v okoliških vaseh živale prostost davka za dobo 20. let in ne samo 10. let kakor sedaj. Županova razlaga, da morajo hišni posestniki prositi, da se te vasi proglase za letoviške kraje, najbrž ni niti pravno utemeljena, gotovo pa je, da imajo vsi hišni posestniki občine Kranj iste dolžnosti in bi torej morali imeti tudi enake pravice. — Občinski odbor je potrdil stari odbor vodstva Dijaške kuhinje. Javna Borza dela ima v proračunu pol milijona din za gradnjo upravnega poslopja v Kranju in vsled tega zahteva od občine, da preskrbi primerno zemljišče v obsegu ca. 1000 m². Župan je bil mnenja, naj se kupi svet od industrijalca Dolence, levo ob cesti na kolodvor. Odborniki pa so nasprotno temu povdarjali, naj se štedi pri občinskem gospodarstvu in, da naj se porabi občinski svet pri klavnicah ali poleg ekspoziture OUZD. Za policijski odsek je poročal upravnik g. Slavec, da novi tržni red še ni izdelan, ker občinski inženjer še ni naredil potrebnih načrtov. Nadalje se je razmotrivalo o prepovedi vožnje s kolesi po nekaterih cestah in ulicah. S. Kerč je zahteval, naj se ta zadeva že vendar enkrat uredi. Glede Tyrševe ceste je župan izjavil, da po tej kolešanju ni bilo prepovedano in če je policija koga kaznovala, ga je neupravičeno. Prizadetim priporočamo, naj se radi kazni pritožijo in sklicujejo na izjavo g. župana. — Skrajno potrebno pa je tudi, da bi se že vendar enkrat namestili po ulicah in cestah mednarodni prometni znaki. Sledila je tajna seja, ki je končala šele ob pol 24. uri, kar najbolj dokazuje, da je bila občinska seja res nujno potrebna.

Nise demagoške fraze. »Gorenjec« nam je očital, da je naše poročilo o zaupniških volitvah demagoška fraza, da pa je resnično njegovo poročilo, po katerem je Strokovna komisija v obratih izpod pet delavcev dobila samo 21 zaupnikov, dočim ima »Jugorasa« 301 zaupnika. S tem pa sam priznava, zakaj vsak zaupnik Strokovne komisije zastopa povprečno 43 delavcev, zaupnik Jugorasa pa samo 12 »delavcev«. »Gorenjec« naj bi samo še poročal, kje vse so bili izvoljeni zaupniki Jugorasa.

LJUBLJANA

Dvanajst let že ni bilo občinskih volitev v Ljubljani. V ponedeljek je minilo dvanajst let od zadnjih občinskih volitev v Ljubljani. Leta 1934. smo dobili sicer nov volilni red za mestne občine, volitev pa doslej le ni bilo. V podeželskih občinah je bilo drugače. Za te občine je bil izdan zakon 1933 in so bile volitve že štiri mesece po uveljavljanju zakona.

Verjetno, da se volitve v mestne občine vendarle kaj kmalu izvrše. Nekateri listi so že poročali o bližnjih volitvah v mestne samouprave.

Kirurški paviljon bo vendar dovršen. Ljubljanska bolnica je mnogo premajhna. Kar po več bolnikov leži v eni postelji in časih še po tleh. Vrhutega pa je bolnica mnogo prevelika dotirana ni zaradi tega tudi nemoderna in je zdravljenje zvezano s težavami. Sedaj so prizidali kirurški oddelek, ki bo po nekaj letih šele dograjen, ker ni bilo denarja. Novi oddelek je enonadstropno poslopje, ki je dolgo 90 in široko 13 metrov. Sob ima 25, v katerih je 130 postelj. Upati je, da bo dovoljeni kredit omogočil končno ureditev oddelka. Vsekakor bo pa oddelek bolnice še mnogo premalo razbremenil in bi bil skrajni čas, o čemer se govori in piše, da bi se zgradila nova dovolj velika in moderna bolnica v Ljubljani.

MARIBOR

Otvoritveno predavanje »Vzajemnosti«. V sredo, dne 11. t. m. bo otvoritveno predavanje predavalne sezone, ki jo prireja »Vzajemnost«. Predaval bo s. prof. **Božo Teply o francoski revoluciji**. Predavanje se bo vršilo v dvorani »Delavske zbornice« ob 20. uri.

Obratni zaupniki in organizacijski funkcijonarji se sestanejo prvič v petek, dne 6. oktobra ob 19. uri v Delavski zbornici, II. nadstropje. Predmet: govornišvo. Poročevalec s. Eržen. Vsi točno in zanesljivo! — KMO.

Z obljubami so jako radodarni nekateri naši listi in nam od časa do časa naštevajo vse mogoče novotarije, ki jih bomo Mariborčani v kratkem deležni. Če le more to časopisje podčrtava ob tej priliki že v naprej zasluže, ki jih ima ta in ta gospod za izvedbo vseh teh lepo napisanih načrtov. Obljube pa seveda ostanejo po večini neizpolnjene. Priporočljivo bi bilo zato, da bi se namesto teh večnih obljub in lepih načrtov skušalo izpolniti to, kar si prebivalstvo našega mesta že dolgo želi in tudi najbolj potrebuje, t. j. ureditev vprašanja nove tržnice. Ta zahteva in želja vseh mariborskih gospodinj bi se gotovo lahko uresničila, če bi poklicani činitelji nekoliko bolj resno obravnavali to perečo zadevo. Želimo torej, da se preide od obljub k dejanjem, od čudovitih lepih načrtov do zgraditve tega, kar najbolj nujno potrebujemo in v interesu higijene imeti moramo.

Tajno čez mejo in nazaj. Pred meseci so številni brezposelni pa tudi nekateri zaposleni na skrivaj prekoračili mejo in šli za zaslužkom v sosedno državo. Sedaj so se ti delavci pričeli vračati. Pri nas se še vedno skuša begati delavce s tem, da je tam preko mogoče dobiti naravnost sijajen zaslužek itd. Vzrok povratka točno ni znan. Ni verjetno, da bi bilo zmanjkalno dela, ob kateri so te dni zasačile 13 oseb, ki so na skrivaj prišle čez sosedno mejo. Sledila bo seveda kazen radi nedovoljenega prestopa meje.

Kdaj bodo v mestnem pomerju priključene greznice vseh hiš na kanalsko omrežje? V sredini mesta so še vedno hiše, čiji greznice niso priključene na kanalsko omrežje. Še več. Nekateri hiše, ki so za lastnike — inozemce — prave zlate jame, nimajo niti greznice, ampak se fekalije stekajo v sode v kletih, odkoder jih odvažajo vsakihi par dni, včasih celo pri belem dnevu. Take razmere v središču mesta začudijo, zlasti ker vemo, da se od lastnikov hiš na periferiji zahteva izvršitev priključka greznice na kanalsko omrežje in to tudi takrat, kadar je tak priključek zvezan s silnimi težavami in stroški, ker je radi premalega padca cestnega kanala treba speljati odvodne cevi iz greznice dvakrat ali pa trikrat tako daleč, kot pa pri običajnih priključkih. Iz oziroma higijene v našem mestu bi se že splačalo, da se odpravi lovljenje fekalij v sode. — Vprašanje kanalizacije je pereče tudi v železniški koloniji, kjer prebiva par sto ljudi. Namesto kanala so v tej koloniji skopani občestni jarki, v katerih se pretaka umazana voda in nabira nesnaga. Železničarske družine v tej koloniji tudi nimajo ne vodovoda in ne elektrike.

KOČEVJE

Rudarski sestanek. V nedeljo se je vršil sestanek oz. širša seja II. rudarske skupine. — Sklican je bil zaradi težkega položaja, v katerega je zopet zabredlo naše rudarsko delavstvo. Povišana naročila od strani države so prišla samo za avgust, za september jih ni bilo več in seveda tudi za naprej ne. — Načelnik II. skupine s. Högl je poročal o položaju in o tem, kaj je zvedel pri merodajnih činiteljih v Ljubljani. Dobil je zagotovila, da bo dobila družba v kratkem velika zasebna naročila, od katerih jih bo dovolj odpadlo tudi na kočevski rudnik. Zato zaenkrat ne bodo storjeni nobeni novi koraki za povišanje državnih dobav. Navzoči so zelo grajali, da postranske šhte dobivajo samo eni, dočim druge praznujejo, ko bi bili še bolj potrebni zaslužka pri raznih delih. Delo naj se razdeli pravično in po potrebi posameznikov! Sklenilo se je tudi, da bodo Strokovne organizacije in II. skupina forsirale pri ev. sprejemu novih delavcev na rudniku zaposlitev domačih moči, ki so brez posla. — Načelnik s. Högl je še apeliral na sodružnost med rudarji in na disciplino pri vsaki akciji. Nato je zaključil na pobudah bogato, a slabo obiskano širšo sejo z željo, da bi se vsi brez izjeme bolj zanimali za svoje interese, ne pa samo čakali, kdaj jim bodo drugi kaj priborili. Vsi za enega, eden za vse!

Resnica bode v oči. Zadnja številka »Gottscheer Zeitung« se je obregnila ob naš list zaradi kratke notice, ki jo je priobčil v 110. št. z dne 26. septembra. Imenuje ga »ein in Mari-

ljanska bolnica je mnogo premajhna. Kar po več bolnikov leži v eni postelji in časih še po tleh. Vrhutega pa je bolnica mnogo prevelika dotirana ni zaradi tega tudi nemoderna in je zdravljenje zvezano s težavami. Sedaj so prizidali kirurški oddelek, ki bo po nekaj letih šele dograjen, ker ni bilo denarja. Novi oddelek je enonadstropno poslopje, ki je dolgo 90 in široko 13 metrov. Sob ima 25, v katerih je 130 postelj. Upati je, da bo dovoljeni kredit omogočil končno ureditev oddelka. Vsekakor bo pa oddelek bolnice še mnogo premalo razbremenil in bi bil skrajni čas, o čemer se govori in piše, da bi se zgradila nova dovolj velika in moderna bolnica v Ljubljani.

Družabni večer priredi v soboto, dne 7. oktobra t. l. Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« v Mariboru v Gambrinovi dvorani z zelo pestrim sporedom. Nastopi dramski odsek z enodejanko »Čudež v pustini« ter pevski in mandolinistični odsek. Vstopnina prosta. Začetek točno ob 20. uri. Vabimo vse sodruge in sodružice, da se tega večera udeležijo. — Odbor.

Redna mesečna seja Zveze strojnikov in kurjačev se bo vršila v nedeljo, dne 8. oktobra s pričetkom ob 9. uri v prostorih Delavske zbornice, II. nadstr. Ker je dnevni red seje zelo važen, zato pridite vsi! — Odbor.

Ne pekovski pomočniki, temveč pekovski mojstri oziroma njih udruženje je premestilo svojo pisarno. Nekateri časopisi so namreč poročali, da se je preselilo Združenje pekovskih pomočnikov.

Povelnik mariborske orožniške čete je bil imenovan za adjutanta orožniške brigade v Zagrebu.

Nemško civilno letalo, last trgovca Seuniga iz Berlina je moralo zasilno pristati na tezenskem letališču. V letalu se je nahajal lastnik in njegova žena. O nadaljnji usodi letala bodo odločale pristojne oblasti.

Predstojništvo mestne policije v Mariboru opozarja občinstvo, naj se ne zadržuje v bližini raznih vojaških objektov, da se na ta način preprečijo morebitni incidenti in nesreče.

Smrti kosa. V nedeljo, dne 1. t. m. je v 74. letu starosti umrla g. Julijana Jankovič, žena 2 dni poprej preminulega podpolkovnika Jankoviča. Pokojnica je bila prepeljana v krematorij v Gradec. Društvo »Ogenj« je s tem izvršilo 24 upepeljitev svojih umrlih članov.

Umrli radi izkrvavitve. V Pekrah so našli v svojem stanovanju Antonio Flego, hišno pomočnico, mrtvo v mlaki krvi. Pokojnica je imela že več let odprto rano na nogi, sedaj pa ji je počela žila in ker ni bilo nikogar v bližini, je na posledicah izkrvavitve umrla.

Pri padcu iz kolesa se je smrtno ponesrečil služitelj srezkega sodišča v Marenbergu 47-letni Anton Arih, ko se je peljal zvečer proti domu. Na nekem klancu mu je odpovedala zavora in je pri padcu zadobil tako težke poškodbe, da je kmalu po prevozu v bolnico preminul.

Nož v hrbet. Tekstilni delavec Boris Pertot se je v neki radvanjski gostilni razburil, ker je neka skupina skušala izživati s tujnimi navadami in petjem tujih pesmi. Pertota so napadli in nekdo ga je zabodel v hrbet. Zdravi se v mariborski bolnici. Nasilneži bodo dobili primerno plačilo od oblasti.

Plesna šola I. del. kolesarskega društva v Gambrinovi dvorani začne z rednim poukom v nedeljo, dne 15. oktobra ter se vršijo vaje vsak četrtek od 20. do 22. ure in vsako nedeljo od 15. do 18. in od 20. do 22. ure pod osebnim vodstvom plesnega učitelja g. L. Simončiča. Vpisovanje novih članov sprejema vodstvo pred vsakim poukom.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru. Sreda, dne 4. oktobra: Zaprto. Četrtek, dne 5. oktobra ob 20. uri: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Red B.

bor erscheinendes Hetzblatt« in hoče zatajiti smisel svojega uvodnika, o katerem piše naša notica. V onem uvodniku se zaletava glasilo nemških meščanov v naš tisk, ki prinaša po njegovem mnenju enostranska poročila o svetovnih dogodkih. Kaj pa vest »Gottscheer Zeitung« v zadnji številki o smrti romunskega predsednika vlade Calinesca, h kateri pristaja po nemških poročilih, da so morile najeli od angleške strani? Zakaj pa list ne omenja tudi drugih poročil, ki menijo drugače? — V eni sami številki torej dvojna morala; v uvodnih poročilih in v notici proti »Delavski Politiki«. Najbrž pa je gospodo okrog »Gottscheer Zeitung« nekaj drugega zbudilo, ali ne? Ubogi nemški kmetje, ki se jim servira taka »duševna hrana«! Zadnjič smo omenili, da je »G. Z.« glasilo kočevskih Nemcev in smo pozabili na narekovaje. Prepričani smo namreč in tudi vemo, da kočevski kmetje niso ravno navdušeni za »svoj« časnik in da bi rajši kaj drugega brali. »G. Z.« je glasilo nemške mestne in podeželske gospode, ne pa zagovornica interesov revnega delavca in kmeta. Dvema gospodarjema ne more služiti nihče!

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poudarjamo navedeno takoj!

Postavljanje zaupnikov (komisarjev) in mestnih svetov

Izšla je nova naredba, ki določa, da more v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, dokler se ne izvolijo občinski sveti po zakonu o mestnih občinah, predstojna oblast po svobodni preceni razreševati občinske svetnike in predsednike mestnih občin ter imenovati nove ali postaviti zaupnike (komisarje), ki imajo oblast predsednika mestnega predsedništva ali mestnega sveta.

ČRNA PRI PREVALJAH

Tudi pri nas se dvigajo cene življenjskih potrebščin. Z ozirom na obilico življenjskih potrebščin v naši državi, smo zlasti sedaj, ko ni izvoza v inozemstvo pričakovali, da se bodo cene znižale ali pa vsaj ostale dosedanje. Doživeli pa smo ravno nasprotno. Med tem ko se cene sadju niso povišale, pa nekaterniki trdijo, da se je podražila živina, n. pr. prav občutno svinje, zlasti v Mariboru. Nekdo je poročil radi tega slanino kar za 3 din. Poprej je stal namreč kilogram slanine din 17, sedaj pa kar din 20. V prejšnjih letih, ko se je iz naše države mnogo izvažalo, se je dobila slanina celo po 11 do največ 13 din kilogram. — Tako postopanje je seveda špekuliranje na račun bednih ljudi. Sedaj je izšla nova uredba o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije. V Beogradu so bili te dni nekateri trgovci in prekupčevalci že občutno kaznovani radi navijanja cen življenjskih potrebščin. Tudi pri nas bo treba budno paziti, da se bodo določila uredbe točno izvajala in onemogočilo odiranje delavcev in kmetov.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Seja občinskega odbora na Pobrežju, ki bi se morala vršiti minulo soboto na Teznu, ni bila sklepčna. Na tej seji bi bili morali razpravljati tudi o prodaji stavbene parcele za pomožno radio oddajno postajo v Mariboru. Prihodnja seja je sklicana za soboto, dne 7. t. m. in je torej upati, da se radi tega, ker pobrežki občinski očetje niso prišli pravočasno na sejo, ne bo zavlekla gradnja pomožne oddajne postaje, ki nam jo obljubujejo že dalje časa.

Mariborsko gledališče

Hlapec Jernej in njegova pravica.

Mariborsko narodno gledališče ne bi moglo bolj posrečeno, bolj dostojno in bolj slovesno proslaviti svoj dvajsetletni obstoj kakor s tem, da je uprizorilo po dolgem presledku spet Cankarjevega Hlapca Jerneja, simbol delovnega človeka, ki ne mara usmiljenja, ki išče pravice, posebej pa še simbol malega slovenskega naroda. Hlapec Jernej je bil napisan v volivnem letu 1907. v dobi, ko je Cankar, ki je bil dotlej samo pristaš ideje socialne demokracije, postal aktivni član stranke, sodelavec pri strankinih glasilih »Rdeči prapor« in »Naši zapiski«, predavatelj, politični govornik in državnozbornski kandidat. Če je že prej Cankar kot proletarski otrok in pozneje, ko se je kot slabo plačan literat boril vse življenje za vsakdanji kruh, vedno porazno občutil nevzdržnost sedanjega socialnega in gospodarskega reda, se je zdaj ves predal delu in boju za reformno družbo. V »Hlapcu Jerneju« je hotel Cankar v leposlovni obliki izraziti znanstvene osnove marksizma in sam pravi: »Hotel sem napisati agitacijsko brošuro za volitve, pa je nastala moja najboljša novela.« Hlapec Jernej je razumel Marxovo teorijo v delu, ki je edini tvorec vrednot in blagostanja tako, da smatra, da preide vsak izdelek v osebo last delavca, da je hiša, ki jo je s pomočjo sodelavcev postavil, njegova last, kar je v nasprotju z znanstvenimi osnovami marksizma. Zato so mnogi kritiki očitali Jerneju, da ni socialist, ampak individualist, da hrepeni prav tako po osebni lastnini kakor vsak drugi, samo da po njegovem naziranju ustvari posamezniku pravico do osebne lastnine njegovo delo, ne pa dedno pravo. Kljub temu, da Cankarjev Hlapec Jernej v marksističnem smislu ne reši neoporočno težkega vprašanja lastninske pravice, je vendar evangelij delovnega ljudstva, glasnik onih, ki delajo vse življenje, zato da drugi uživajo. — Kakor je Jernej po vsem okoli in po vsem svojem značaju pristen slovenski človek, tako je kot iskavec nezapisane pravice do uživanja sadu svojega dela eden najmočnejših likov svetovne književnosti. Liki iskavcev pravice, ki so jih ustvarili pesniki in pisatelji drugih narodov, n. pr. Kleistov »Mihael Kohlhaas« in Ludwigo »Dedni logar«, so le medla senca veličine Cankarjevega Hlapca Jerneja, ki pretrese bravca vedno znova do dna.

Mariborsko gledališče je vprizorilo Hlapca Jerneja v znani oderski priredbi Milana Skrbinskega, ki je presadil Cankarjevo povest na oder s finim razumevanjem in spoštovanjem. — Uporabil je skoraj izključno le Cankarjevo besedilo in obdržal neokrnjene vse mogočne dvogovore. Režija g. J. Koviča se ni izkazala samo v zunanji stilizaciji in opremi, ampak je tudi odlično oblikovala notranjost ter ostro podčrtala monumentalno kompozicijo in jasno simboliko drame. G. P. Kovič je podal Jerneja močno in umetniško resnično in se držal od začetka do konca na trdni višini. Okoli Jernejevega lika so se strnile druge oderske osebe, ki so jih posrečeno oživljali naši najboljši igralci. Vsi brez izjeme so se enotno vtopili v okvir dogajanja in ustvarili skladno celoto. Skupinski prizori so bili močni in učinkoviti, tako da se je n. pr. v zadnji sliki dejanje skladno prelivalo med Jernejem in slehernim igralcem v masi.

Vsak imej pravico povedati in napisati svoje misli

»Demokratske pravice se ne smejo omejevali na ljubo nevtralnosti«, piše švicarski list.

Pod tem naslovom prinaša švicarski socialistični dnevnik der »Freie Aargauer« zanimiv članek, iz katerega posnemamo:

»Misel, da pomeni nevtralnost, da se mora ljudstvo duševno vstrosmeriti, je popolnoma napačna. To bi pomenilo za mal narod katastrofo. Popolnoma je razumljivo, da morajo male države, kot je Švica, izvajati v vojaškem oziru popolno nevtralnost in se izogibati vsem provokacijam. Prav tako je pa razumljivo, da se mora dati posamezniku vse pravo, da spozna, kaj je resnica in pra-

vica, posameznik sme vedno in povsod, zlasti tudi v časopisju, zagovarjati svobodo in braniti kulturne pridobitve. — Največja napaka bi bila, če bi skušali napraviti iz neodvisnega in svobodnega ljudstva družbo vstrosmerjenih ovac, ki bi prestrašene čakale na to, kar bi jim zaukazal pastir. Na ta način bi bila hrbenica obrambe zlomljena že davno pred napadom. Za male narode velja, kot uči zgodovina, le eno: Vsakdo mora ljudske svoboščine in demokratske pravice v državi nad vse in povsod respektirati, pa četudi divja v Evropi vojna.«

Proti naredbi o minimalnih mezdah

ki ovira delavske organizacije v njenih akcijah.

Iz vrst strokovničarjev smo prejeli: Svobodne delavske strokovne organizacije se pridružujejo mnenju, da naredba o minimalnih mezdah delavstvu v splošnem nič ne koristi, marveč še ovira pri delovni disciplinaciji borbe za kolektivne pogodbe z zavlačevanjem.

Drugi vzrok je, da se naredba ne izvaja, so pa tudi izjeme, v katerih celo ni obvezna, kar napravlja naredbo ilu-

zorno. Vrhutega za kršitev določb o minimalnih mezdah ni potrebnih sankcij, da o nadziranju izvajanja naredbe niti ne govorimo.

Svobodne strokovne organizacije zahtevajo popolno svobodo glede regulacije mezd in sklepanja kolektivnih pogodb.

Organizacije so prišle na podlagi izkušenj do tega sklepa.

Poslanci ne bodo volili senata

Pravosodni minister je izdal tolmačenje določil zakona o volitvah senata:

Z razpustom narodne skupščine je mandat poslancev prenehal pravno obstojati. Kadar poslanec izgubi to lastnost po zakonu in kadar ne more vršiti več te svoje glavne pravice, tudi ne more vršiti postranskih pravic, ki so združene s poslanskim mandatom. Če so poslanci že prišli v volilne sezname za volitve senatorjev, lahko upravna oblast, ali pa prizadete osebnosti zahtevajo pri pristojnih sodiščih popravke seznamov v tem smislu, da se iz seznamov črtajo osebe, ki so radi razpusta narodne skupščine izgubile volilno pra-

vico. Tako bodo okrožna sodišča na naveden način popravila volilne sezname na zahtevo upravnih oblasti, odnosno na zahtevo prizadetih oseb.

Podobne popravke volilnih seznamov za volitve senatorjev bodo izvršila sodišča tudi glede oseb navedenih pod točko 3 čl. 9 zak. o volitvah senatorjev, če so te osebe v redu prišle v volilne sezname o po določilih čl. 12 omenjenega zakona, a je v času od dneva, ko so se sestavljali volilni sezname, pa do dne, ko se lahko sezname popravijo, katera izmed teh oseb izgubila to lastnost iz razlogov, navedenih v zakonu.

Odstop članov samouprave zagrebške Delavske zbornice

Oblastni odbor Urša v Zagrebu je sklenil, da člani skupščine zagrebške Delavske zbornice kolektivno odstopijo. — Po tem ukrepu, se smatra, bodo razpisane volitve v delavsko zbornico.

V smislu sklepa oblastnega odbora Urša bo po odstopu samouprave ostala zbornica brez uprave, ni pa znano, kako se bo to brezpravno stanje rešilo. Normalno bi bilo, da se razpišejo volitve. Gotovo pa še ni, kakšna bo provizorična samouprava do izvedbe volitev.

Reformo delavskih zbornic študirajo v Zagrebu

Nova hrvaška banovina se bavi tudi z reformo organizacije delavske zbornice in je vprašanje predložila strokovnjakom v študij. Navodila pravijo, da se mora pri organizaciji delavske zbornice ohraniti demokratski princip ter poskrbeti, da bodo samouprave poslovale. Način reforme, ki jo želi banska uprava, ni znan. Bojimo se le, da ne bi se napravil kaos v celotni socialnopolitični zakonodaji, kar bi oslabilo nje pomen za delavstvo v državi.

Eksplodizija v Woschnaggovi tovarni terjala smrtno žrtev

V Woschnaggovi tovarni usnja je eksplodiral kotel za kuhanje tanina in je vrela masa brizgnila po tam zaposlenem delavcu Kovaču Jožefu. Ponesrečeni Kovač je zadobil tako težke poškodbe, da je kljub takojšnjemu prevozu v bolnico v Slovenjgradec, kmalu nato podlegel poškodbam. Pokojni je bil pri tem nočnem delu zaposlen sam in bo le težko dognati, kaj je povzročilo eksplozijo, ki je zahtevala življenje tega 56 letnega delavca. — Inšpekcija dela je dolžna, da zadevo strogo preišče.

Iz češke

Najvišje cene za krompir. Za drobno prodajo krompirja je cenilni urad določil kot najvišje cene 75 Kron za 100 kg bele vrste in do 85 Kron za 100 kg rumene vrste.

Plesi zopet dovoljeni. Policijska ravnateljstva so v mestih Protektorata s takojšnjo veljavnostjo prekinila svoječasno prepoved prirejanja javnih plesnih zabav, popoldanskih čajev in podobno.

»Lebensmittelstammkarte«. Časopisi prinašajo točno sliko pravkar izdanih rodbinskih življenjskih listov, ki so dvojezični, nemško-češki in se imenujejo predvsem »Lebensmittelstammkarte«. Na teh listih so posebne razpredelnice, v katerih bodo trgovci vpisovali rodbinam količino prodanega mesa, mleka in smetane, sladkorja, čaja, kave in kavinih namestkov, jajc, mesa, slanina in surogatov. V komentarju povdarjajo časopisi, da so te rodbinske karte izdane radi tega, da bodo dobili vsi prebivalci enako življenje in da se ne bi po shrambah kavarila nakopičena hrana, ter da bi se s tem zabilo, da bi si bogataši nakupovali živež, reveži pa ničesar dobili.

Aretacija radi mila. Policijsko ravnateljstvo v Brnu je objavilo v časopisih, da je izvedlo po domačijah preiskave radi kopičenja življenjskih potrebščin, ter pri tem našlo pri nekem zalogo 50 kg mila in je dotičnega aretiralo radi nedovoljene zaloge blaga. Aretirani pa se je zagovarjal, da je med svetovno vojno ves čas manjkalo uporabno milo, in da njegova zaloga ni prevelika.

Stroge odredbe v Protektoratu. »Exchange Telegraph« poroča, da so zadnje dni nabiti po vsem ozemlju Protektorata uradni lepaki sledeče vsebine, ki nosijo podpis v. Neuratha: 1. Vsak akt nerazpoloženja napram interesom rajha, protektoratski upravi in nemški vojski, 2. vsaka motnja javnega in gospodarskega življenja, poškodba železniških, telegrafskih, telefonskih, električnih in vodnih naprav, 3. vsako ustno in pismeno širjenje vesti, ki bi moglo škoditi interesu rajha, se bo smatralo za sabotažo in bo najstrožje kaznovano. Za sabotažne akte ne bodo odgovorni le posamezniki, ampak bo nosilo posledice vse ljudstvo.

V Pragi zopet pometajo. Ker je Praga ponoči zatemnjena, ne morejo čistiti ulic z motornimi pometalnimi stroji in so se tako po dolgih letih pojavili na praških ulicah zopet pometalci z dolgimi metlami. Deloma so stavili motorne pometalne stroje iz obrata tudi radi štednje z bencinom oz. nafto.

Uredba o podpiranju rodbine vpoklicanih vojaških obveznikov

Podpore znašajo po 8 in po 5 din, za otroke pod 16. leti še po 3 din na dan

Na podlagi § 113 finančnega zakona za leto 1939-40 je ministrski svet na predlog ministra za socialno politiko in narodno zdravje ter ministra za finance predpisal uredbo o podpori družinam oseb, ki so bile poklicane na vojaško službo. Uredba se v izvlečku glasi:

§ 1. Družine, katerih hranilci so poklicani v vojaško službo, morejo zahtevati, da se jim podeli državna podpora, če so zaradi tega ostale brez muhnih sredstev za življenje. Ta podpora se more uživati samo dotlej, dokler je družina v stiski, najdalje pa do odpustitve hranilca iz vojaške službe. Določbe te uredbe se bodo izvajale tako v primeru poziva na vaje, kakor tudi v primeru mobilizacije.

§ 2. Pristojni odbor za podpore, določen s § 9 te uredbe, bo ocenil v vsakem konkretnem primeru, če je zares v stiski družina, ki prosi za podporo. Zlasti bo smatral, da je v stiski tista družina, ki je živela od dnevnega zaslužka, mezde, plače, ali hooarjev hranilca, če je ta dohodek prenehal zaradi odhoda hranilca v vojaško dolžnost.

§ 3. Višina podpore se določa glede na dejansko bivališče oseb, katerim je podpora potrebna, in sicer znaša a) 8 din dnevno v krajih, ki v smislu § 26 točka 1 zakona o uradnih pridejeh v prvi druginjski razred, kakor tudi v krajih z več kakor 20.000 prebivalci; b) 5 din dnevno v vseh ostalih krajih. V primeru spremembe bivališča se more višina podpore menjati šele po poteku roka 30 dni, odkar je bilo bivališče spremenjeno.

§ 4. Vsem osebam, ki jih dejansko vzdržuje en hranilec, se more podeliti samo ena podpora. Za prošnjo za podporo so pooblašteni člani družine po sledečem redu: zakonita žena, potomci, oče in mati. Izjemoma, če ni teh oseb, pa more biti podpora podeljena tudi drugim članom družine (kakor n. pr. zadrugarjem, dedu, bratom in sestrām itd. in drugim osebām), ki jih je vzdrževala oseba, poklicana v vojaško službo.

§ 5. Poleg podpore se more družinam podeljevati tudi dodatek za vsakega otroka pod 16 leti, katerega je vzdrževala oseba, poklicana v vojaško službo. Dodatek znaša 3 din dnevno v vseh krajih. Če družino tvori samo en potomec nima pravice na dodatek povrh podpore.

§ 6. Prošnja se predloži občini, v kateri prosilec biva, v mestih pa mestnemu poglavarstvu. Prošnja se lahko da tudi na zapisnik. O predložitvi prošnje bo izdalo pristojno oblastvo potrdilo.

§ 7. Prošnja za podporo mora vsebovati izjavo prosilca: 1. da nima sredstev za vzdrževanje; 2. da ga je vzdrževala oseba, katero on označuje kot hranilca; 3. da je ta oseba poklicana v vojaško službo z navedbo, ali je bila poklicana na določen ali nedoločen čas, 4. višino davka, ki odpade na prosilca samega, 5. višino davka, ki odpade na vpoklicanega obveznika, 6. zakonsko stanje prosilca, 7. sorodstvo z vpoklicanim, 8. starost otrok, za katere se zahteva dodatek. Če se naknadno dožene neresničnost katerega podatka, se more zahtevati povrnitev vseh vsot, ki so bile nepravilno izplačane, ter se lahko izreče sploh izguba pravice na podporo.

§ 8. Občina bo brez odlašanja in najkasneje v roku 48 ur odposlala prošnjo pristojnemu odboru za podpore. Zraven prošnje bo občina priložila svoje potrdilo: 1. o številu članov družine, ki z osebo, katere je na prošnji označena kot hranilec, žive pod istim krovom ali pa ločeno, kakor tudi o njihovem sorodstvenem odnosu s to osebo, 2. o starosti potomcev, za katere se zahteva dodatek, 3. o dohodkih in sredstvih za življenje vsakogar izmed njih, upoštevajoč tu tudi pokojnine in podpore vsake vrste, katere prejemajo, 4. o površini plodne zemlje, 5. o živini in drugem imetju, 6. o dohodkih od zemlje in imetja, 7. o tem, da se hranilec nahaja v vojaški službi. K prošnji bo dala občina tudi svoje mišljenje in vse druge potrebne podatke, ki morejo biti važni za rešitev prošnje. Za izdajanje lažnega potrdila ali za potrdilo neresničnih dejstev bo kaznovan odgovorni samoupravni organ po § 397 kaz. zakona. Druge osebe, ki pomagajo, da se v dokumentih ali zapisnikih potrdi kakšno neresnično dejstvo, bodo kaznovane po § 218 kaz. zakona.

§ 9. Za izdajanje sklepov o prošnjah za podporo in dodatek se ustanovi na sreskem sodišču odbor za podpore.

§ 10. Odbor za podpore odloča o podpori in dodatku.

§ 11. Odbor za podpore odloča po aktih, ki so mu jih dostavile občine, oziroma mestna poglavarstva. Odbor lahko po potrebi pokliče prosilca, da podkrepí navedbe tudi z drugimi dokazi. Odbor odloča z večino glasov.

§ 12. Odlok odbora za podpore, ki se izda v obliki rešitve, je takoj izvršen in se mora dostaviti brez odlašanja prosilcu ter pristojnemu vojaškemu poveljstvu zaradi evidence.

§ 13. Prosilec, ki je bil odklonjen, se proti sklepu odbora lahko pritoži pisмено ali na

zapisnik predsedniku tistega okrožnega sodišča, v čigar področju se nahaja sresko sodišče, ki je o prošnji odločalo. O teh pritožbah odloča predsednik okrožnega sodišča, ali pa sodnik, ki ga on določi. Predsednik ali določen sodnik bo dostavil brez odlašanja svoj sklep prosilcu in predsedniku odbora za podpore zaradi izvršitve. Predsednik okrožnega sodišča ali določen sodnik more, če smatra za potrebno, preden izda svoj odlok, pozvati prosilca, da podkrepí svojo pritožbo še z drugimi dokazi.

§ 14. Proti odloku predsednika okrožnega sodišča oziroma določenega sodnika ni pravnege leka, vendar pa more prosilec predložiti novo prošnjo, ki temelji na novih dejstvih.

§ 15. Če se po izdanem sklepu spremeni katero od dejstev, ki so služila kot merilo za določevanje iznosa podpore in dodatkov, lahko odbor za podpore, če to izve, predruži prejšnji sklep in upošteva nova dejstva. Uzi-valec podpore in vse oblasti so dolžne takoj obvestiti odbor za podpore o vseh spremembah, ki bi mogle vplivati na pravico do podpore ali dodatka, kakor tudi na njihovo višino.

§ 16. Prošnje, potrdila in priloge h prošnji za podporo ne spadajo pod nobeno državno ali samoupravno pristojbino, niti pod druge pristojbine. Sprejeta podpora se ne more obdavčiti, niti se glede nje ne more ustanoviti ali pa izvesti prepoved in izvršba, niti pridobiti zastavna pravica.

§ 17. Finančni minister bo dotavljal ministru za socialno politiko in narodno zdravje potrebne kredite za izplačilo podpor, določenih s to uredbo. Če je hranilec poklican v vojaško službo na določen čas in ne dalj kot štiri tedne, bo predsednik odbora za podpore izdal nalog, da se vsa podpora in dodatek izplača naenkrat. Če je hranilec pozvan na vaje za dalj kot štiri tedne ali pa na nedoločen čas, bo predsednik odbora za podpore izdal potrebne naloge za izplačilo vsakih 15 dni vnaprej. Če je hranilec odpuščen iz vojaške službe pred iztekom tekočega roka 15 dni, potem uživalci podpore in dodatka niso dolžni vrniti odvisno sprejete podpore, oziroma dodatka. Pristojno vojaško poveljstvo bo takoj obvestilo odbor za podpore o odpustu tistih oseb, katerih družina sprejema podporo.

Zadnje vesti

Angleški pogoji za mir.

Angleško časopisje naglašja, da bi angleška vlada lahko pristala za mir le pod naslednjimi pogoji:

1. Odstavitev narodno socialistične vlade v Nemčiji.
2. Obnovev poljske države.
3. Obnovev češkoslovaške države.

Letalski dogovor med Bolgarijo in Sovjetsko Rusijo je bil v torek zvečer podpisan v Moskvi. Dogovor sta podpisala bolgarski poslanik v Moskvi in Molotov.

Povečan izvoz iz Romunije v Nemčijo. Nova trgovinska pogodba med Nemčijo in Romunijo zagotavlja Nemčiji večji uvoz železne rude za 9000 ton, nadalje za 5 odstotkov povečan uvoz nafte. Skupno bo Romunija uvažala v Nemčijo blaga za 5 milijard lejev letno. Nemčija je pa morala pomeniti marko, ki jo je sedaj cenila na 47 lejev, sedaj pa jo bodo zaračunavali po 41,5 lejev.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za otro mlaodletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob doživljenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo največje pri naših inserentih!

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom t. z. t. o. z.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. Telefon št. 2324